

КЗ БМР Білоцерківська централізована
бібліотечна система ім. П. Красножона

ХРОНОС

Зошит XIX

**Матеріали краєзнавчого клубу
за квітень 2021 року**

Під загальною редакцією
Євгена Чернецького

Біла Церква
2021

УДК 908 (477.41-21Біла Церква)
Х 94

Вісімнадцяте засідання краєзнавчого клубу "Хронос"
було проведено в квітні 2021 р.
в дистанційному режимі

© КЗ БМР БМ ЦБС, 2021
© Автори, 2021

ЗМІСТ

СТАТТІ.....	5
Стародуб О. Білоцерківська римо-католицька парафія (остання чверть XVIII – перша половина XIX ст.)	7
Чернецький Є. Ким насправді був Е. К. Вітковський? До історії білоцерківського краєзнавства і колекціонування останньої третини XIX ст.	17
Ярмола О., Велика К. План роботи архівного відділу УНКВС по Київській області на 1940 рік.....	21
Бурлака С. Бібліотеки Білої Церкви в роки нацистської окупації (липень 1941 – поч. 1944 рр.)	27
Мартиненко О., Поліщук О. Життєпис професора П. М. Лемішка – першого завідувача кафедри ветсанекспертизи БЦСП.....	33
Бондар А. Білоцерківські артлі “Стахановський гірник” та “Трудткач” (1944-1953 рр.)	43
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	49

Олександр Ярмола, Катерина Велика

План роботи архівного відділу УНКВС по Київській області на 1940 рік

Архівні установи Київщини у 1940 р. підпорядковувалися архівному відділу УНКВС по Київській області. В Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України (ЦДАВОВ України) зберігається справа під назвою "Плани роботи архівних установ Київської області на 1940 р." [1]. Ця справа, яка містить 110 аркушів документів, надає докладну інформацію не лише про плани роботи історичних архівів Київщини, але й показує напрями та форми управлінської діяльності архівного відділу УНКВС по Київській області.

3 липня 1940 р. архівний відділ УНКВС по Київській області¹ в листі до начальника архівного відділу НКВС УРСР повідомляв², що надсилає на затвердження план роботи архівного відділу на 1940 р. та план роботи на 1940 р. історичних архівів:

- 1) Київського військово-історичного архіву,
- 2) Білоцерківського державного історичного архіву,
- 3) Київського обласного історичного архіву.

При цьому зазначалося, що план роботи на 1940 р. Уманського та Черкаського історичних архівів буде надісланий після отримання [1, арк. 1].

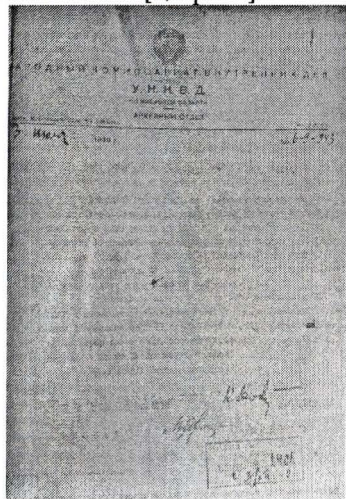
План роботи архівного відділу УНКВС по Київській області на 1940 р.³ передбачав "завершити й закріпити перебудову всієї роботи відділу й архівів області, у відповідності з задачами 3-ої

¹ На бланку листа зазначена адреса архівного відділу: "Київ, Короленка, 22/а, 3-й під'їзд" [1, арк. 1].

² За підписами: тимчасово виконуючого обов'язки (в оригіналі: скорочена назва рос. ВРИД – "временно исполняющий должность") начальника архівного відділу УНКВС по Київській області Долинський; інспектор Мудрак [1, арк. 1].

³ План роботи за підписами: начальник архівного відділу УНКВС по Київській області (Юрченко), науковий робітник (Проценко).

сталінської п'ятирічки ... ліквідацію тих усіх недоліків у роботі, які були відмічені в актах приймання-передачі ще на початку минулого року, у зв'язку з переходом архівної системи у відання органів НКВС" [1, арк. 2].

Серед завдань у сфері кадрового забезпечення архівним відділом планувалося [1, арк. 2-3]:

1. Досягти укомплектування кадрами посад наукових співробітників, особливо стосовно Черкаського та Уманського архівів. При цьому передбачалося, що до наукової роботи будуть заохочуватися окремі кращі архівно-технічні робітники (які мають достатній стаж архівної роботи і середню освіту). Планувалося всіляко допомагати їм підвищувати свою кваліфікацію шляхом вступу на заочне відділення Московського історико-архівного інституту або на історичні факультети інших вищих навчальних закладів.

2. Добитися від директорів державних архівів доукомплектування та закріплення на постійну роботу кадрів архівно-технічних робітників.

3. Добитися від начальників райвідділів НКВС до кращого підбору та закріплення на постійну роботу кадрів зав. архівами:

особливо по районах – Миронівка, Розважів, Тараща, Фастів, Умань, Чорнобиль, Київ, Кагарлик, Ротмистрівка.

4. З метою підвищення кваліфікації робітників архівів добитися від директорів історичних архівів організації та систематичної роботи гуртків по опануванню технічного та здачі його не пізніше 7 листопада поточного року.

5. Викликати в архівний відділ на індивідуальний триденний інструктаж 20 завідувачів райархівами області, а тих, які мають середню освіту, завербувати на заочне відділення Московського історико-архівного інституту.

6. З метою підвищення кваліфікації зав. архівами або відповідальних за архіви діючих установ райцентрів, силами інспекторського складу архівного відділу провести двотижневі курси у наступних районах області: Броварському, Вищедубечанському, Бориспільському, Букському, Рокитнянському, Тетіївському.

7. При архівному відділі організувати й провести 2-х місячні курси для зав. архівів обласних і республіканських діючих установ м. Києва.

8. Провести виробничі наради:

- обласні (з директорами, ст. науковими робітниками, завідувачими відділами секретних матеріалів);

- кущові (із зав. райархівами);

- міські (із відповідальними за архіви діючих установ м. Києва: обласні та республіканські; із співробітниками архівного відділу).

Як важливий напрямок в плані роботи виділяється організація архівів. Так, планувалося [1, арк. 3-4]:

1) організувати районні архіви у Гребінківському та Київському районах;

2) організувати архіви на правах окремих структурних підрозділів у певних діючих обласних та республіканських установах та підприємствах м. Києва.

Як видно зі змісту плану роботи на 1940 р. архівного відділу, важливим питанням в цей час залишалося забезпечення архівів

Київщини придатними для зберігання архівних фондів приміщеннями. Так планувалося [1, арк. 4]:

1. Добитися додаткових приміщень під архівосховища для Уманського державного історичного архіву – приміщення колишнього костюлу, а для Черкаського – приміщення колишньої церкви, а також необхідних коштів для їх ремонту й обладнання стелажми й проведення ремонту в поточному році.

2. Добитися заміни непридатних помешкань придатними, або розширення їх для наступних районних архівів: Тетіївського, Корсунського, Шполянського, Іванківського, Димерського, Розважівського, Черкаського, Володарського, Мокрокалігорського, Миронівського, Фастівського, Катеринопільського, Білоцерківського, Броварського, Узинського, Сквирського, Жашківського, Петровського.

Впродовж 1940 р. планувалося також передати з районних архівів до державних історичних архівів усі матеріали по 1929 р. включно та матеріали ліквідованих установ.

Оскільки у державних історичних архівах Київської області було сконцентровано багато матеріалів, які повинні були зберігатися в архівах інших областей і республік, архівний відділ планував передати їх у ці архіви. Зокрема планувалося передати [1, арк. 4]:

- з Київського військово-історичного архіву 60000 од. зб.;

- з Білоцерківського державного історичного архіву 6050 од. зб.;

- з Уманського державного історичного архіву 3000 од. зб.;

- з Черкаського державного історичного архіву 3840 од. зб.

Серед важливих напрямків роботи на 1940 р. планувалося також [1, арк. 6-12]:

- впорядкування архівних фондів обласних та районних архівів;

- написання на основі архівних матеріалів та публікація статей, присвячених методичним, суспільно-політичним питанням, а також біографічних статей (присвячених Шевченку,

діячам російської культури та діячам революційного руху й більшовицької партії);

- ревізія та облік архівних матеріалів
- обстеження архівів.

У сфері “соціалістичного змагання” планувалось також [1, арк. 12]:

1) розгорнути соціалістичне змагання між історичними та районними архівами, а також усередині колективів співробітників історичних архівів;

2) архівному відділу укласти договір на змагання з Чернігівським та Дрогобицьким архівними відділами.

Таким чином, як впливає із змісту плану роботи на 1940 р., архівний відділ УНКВС по Київській області головними напрямками роботи визначав:

- кадрове забезпечення архівних установ області;
- прийом, впорядкування, передача архівних матеріалів;
- забезпечення архівів належними приміщеннями;
- написання та публікація статей (на основі матеріалів архівів);
- ревізія та облік архівних матеріалів;
- обстеження архівів.

Джерело

1. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 14, оп. 1, спр. 1953.